

НАРЕДБА № 3 от 30.11.2012 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица

Издадена от министъра на правосъдието, обн., ДВ, бр. 98 от 11.12.2012 г.,

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) С тази наредба се уреждат:

1. редът и сроковете за предложения за включване и промени на списъците на специалистите, утвърдени за вещи лица;
2. условията, на които трябва да отговарят специалистите, утвърдени за вещи лица;
3. условията и редът за определяне възнагражденията на вещите лица.

(2) Наредбата се прилага за специалисти, утвърдени за вещи лица, назначени от органите на съдебната власт, органите на досъдебното производство, както и тези по изпълнителни дела.

Чл. 2. Дейността на вещите лица при извършване на съдебни експертизи се основава на следните принципи:

1. законност;
2. назначаване на принципа на случайния подбор;
3. процесуална и познавателна независимост на вещото лице;
4. научна обосновааност на средствата и методите, използвани при експертното изследване;
5. добросъвестност, обективност, всеостранност и пълнота на експертното изследване;
6. поверителност и спазване на професионалната етика.

Чл. 3. Експертната дейност включва:

1. организацията на процесуалната и познавателната дейност на субектите на съдебната експертиза;
2. научните изследвания в областта на съдебните експертизи;

3. научно-методическото обезпечаване на съдебната експертиза;
4. професионалната подготовка и повишаването на квалификацията на вещите лица.

Чл. 4. За възложените и извършените от тях съдебни експертизи вещите лица водят експертно деловодство на хартиен и електронен носител, които се съхраняват в съответствие със сроковете, посочени в Закона за Националния архивен фонд.

Чл. 5. Експертното деловодство съдържа:

1. регистър на експертните заключения и илюстративните материали;
2. регистър на образците за сравнителни изследвания;
3. регистър на използваните при експертизата доказателства.

Чл. 6. Достъп до регистрите от експертното деловодство имат компетентните органи, назначили експертизата.

Чл. 7. Съдебните експертизи по класове и видове са определени в приложение № 1.

Чл. 8. По процесуалната си организация съдебните експертизи са еднолични, колективни, еднородни, комплексни, първоначални, допълнителни и повторни.

Чл. 9. Експертизите са еднородни, когато за решаването на задачите им се използват знания от една научна област. Експертизите са комплексни, когато за решаването на задачите им се използват знания от различни научни области.

Чл. 10. Експертизите са еднолични или колективни, като последните са от две или повече вещи лица.

Чл. 11. Допълнителна експертиза се назначава, когато заключението на експерта не е достатъчно пълно и ясно, а повторна експертиза - когато то не е обосновано и възниква съмнение за неговата правилност.

Чл. 12. (1) Вещото лице има свободен достъп и може да прави справки по делото, по което е назначено, да получава копия от книжа и сведения с предимство в съда, прокуратурата, органите на досъдебното производство, административните органи и други служби и навсякъде, където е необходимо, само въз основа на качеството си на вещо лице, което удостоверява чрез представяне на карта за вещо лице.

(2) Съдът, прокуратурата, органите на досъдебното производство, административните органи и други служби в страната са длъжни да оказват съдействие на вещите лица.

(3) Всички държавни органи, юридически лица и граждани, при които се намират материали, необходими за експертизата, са длъжни да осигурят достъп на вещото лице до тях съобразно нивото на достъп до класифицирана информация, което то притежава, както

и да оказват необходимото съдействие за изпълнение на задачите на експертизата.

Глава втора

УСЛОВИЯ, НА КОИТО ТРЯБВА ДА ОТГОВАРЯТ СПЕЦИАЛИСТИТЕ, УТВЪРДЕНИ ЗА ВЕЩИ ЛИЦА

Чл. 13. За вещо лице може да бъде утвърдено дееспособно лице, което отговаря на следните изисквания:

1. завършило е професионално образование и притежава съответните специални научни знания в областта на определен вид съдебна експертиза съобразно приложение № 1;
2. има най-малко 5 години стаж по специалността;
3. не е осъждано за престъпление от общ характер;
4. не е лишено от право да упражнява професия или дейност;
5. не осъществява функции по правораздаване в системата на съдебната власт;
6. има разрешение за постоянно пребиваване в Република България, ако лицето е чужд гражданин.

Глава трета

РЕД И СРОКОВЕ ЗА ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ И ПРОМЕНИ НА СПИСЪЦИТЕ НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ, УТВЪРДЕНИ ЗА ВЕЩИ ЛИЦА. РЕД ЗА ОТПИСВАНЕ НА ВЕЩИТЕ ЛИЦА

Чл. 14. (1) За всеки съдебен район на окръжен и административен съд се съставят списъци на специалистите, утвърдени за вещи лица.

(2) Върховният касационен съд, Върховният административен съд, Върховната касационна прокуратура, Върховната административна прокуратура и Националната следствена служба при необходимост утвърждават отделни списъци за нуждите на своята дейност.

Чл. 15. (1) Предложения за включване на специалисти в списъците на вещи лица правят министерства, ведомства, учреждения, общини, съсловни и други организации и научни институти.

(2) Предложение за включване могат да правят лично и кандидатите за вещи лица.

(3) Предложенията за включване в списъците по чл. 14, ал. 1 се правят до председателя на съответния окръжен или административен съд.

(4) Предложенията за включване в списъците по чл. 14, ал. 2 се правят до всеки административен ръководител на съответния орган на съдебната власт.

(5) Правоимащите по ал. 1, преди да направят предложение, обсъждат качествата на кандидатите съобразно основните принципи по чл. 2 и изискванията по чл. 13 след събеседване с кандидата.

(6) Предложение се прави при наличие на писмено съгласие от специалиста.

Чл. 16. Лицето, което кандидатства за нещо лице, подава пред органа по чл. 15, ал. 3 и 4 заявление на хартиен и електронен носител.

Чл. 17. За вписването в списъка на вещите лица кандидатите представят към заявлението следните документи:

1. лична карта - копие;
2. диплом за завършено професионално образование - нотариално заверено копие;
3. свидетелство за съдимост;
4. декларация - съгласие на кандидата за вписването му в списъците на вещи лица;
5. документи, свързани със стаж по специалността: нотариално заверено копие на трудова или служебна книжка, а за лицата със свободни професии - доказателство за регистрацията или за вписването им, удостоверяващи стаж по специалността не по-малко от 5 години;
6. декларация, че не е поставено под запрещение, не е лишено от право да упражнява професия или дейност;
7. разрешение за постоянно пребиваване в Република България, ако лицето е чужд гражданин;
8. удостоверение за ниво на достъп до класифицирана информация;
9. декларация, че кандидатът не осъществява функции по правораздаване в системата на съдебната власт.

Чл. 18. (1) В предложенията се вписват трите имена на специалиста, домашният му адрес, телефон за връзка и данни за неговото образование, специалност, месторабота,

заеманата длъжност, продължителността на трудовия му стаж, стажът му като вещо лице и допълнителната квалификация.

(2) Обстоятелствата по ал. 1 се удостоверяват със съответните документи, които се прилагат към предложението.

Чл. 19. (1) Списъците по чл. 14, ал. 1 се утвърждават от комисия в състав: председателят на апелативния съд или определен от него съдия, апелативният прокурор или определен от него прокурор, председателят на окръжния съд, окръжният прокурор, председателят на административния съд и завеждащият окръжен следствен отдел в окръжната прокуратура.

(2) Списъците по чл. 14, ал. 2 се утвърждават от комисия в състав: председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд, главният прокурор и директорът на Националната следствена служба.

(3) Членовете на комисията трябва да изпълняват своята дейност безпристрастно.

(4) Утвърдените списъци се изпращат на министъра на правосъдието за обнародване в "Държавен вестник" и за публикуване в интернет.

Чл. 20. (1) Предложения за изменение и допълнение на утвърдените списъци на вещи лица се правят до края на септември на съответната календарна година.

(2) До края на октомври комисии по чл. 19, ал. 1 и 2 актуализират списъците.

(3) До 15 ноември списъците се изпращат на министъра на правосъдието за обнародване в "Държавен вестник" и за публикуване в интернет.

(4) Промени в списъците могат да се правят и през текущата година.

Чл. 21. (1) На вписаните и утвърдените в списъците вещи лица органът по чл. 15, ал. 3 и 4 издава "карта за вещо лице" по образец, утвърден с решение на Висшия съдебен съвет.

(2) В картата се вписват: трите имена на вещото лице и идентификационен номер.

(3) Идентификационният номер на вещото лице се генерира автоматично от специализиран софтуер за мониторинг и контрол на дейността на вещите лица от поредния номер на вписването, при първото въвеждане на данните за това вещо лице по одобрен от съответен съдебен орган списък.

Чл. 22. (1) Предложения за отписване могат да правят лицата по чл. 15, ал. 1 и административните ръководители на съответните органи на съдебната власт.

(2) При получаване на информация за настъпване на обстоятелството по чл. 13, т. 3 административните ръководители на съответните органи на съдебната власт правят

предложение до комисиите по чл. 19, ал. 1 и 2 за отписване на вещите лица.

Чл. 23. (1) Специалист, включен в списъка на вещите лица, може да бъде отписан:

1. по негово желание;
2. ако не отговаря на изискванията по чл. 13, т. 3, 4, 6 и 7;
3. при смърт;
4. при трайна фактическа невъзможност да работи по конкретни задачи повече от 6 месеца;
5. при трайно поведение, което не отговаря на принципите по чл. 2;
6. когато вещото лице многократно безпричинно отказва да му бъде възложена работа;
7. при неспазване на етичните правила за вещи лица;
8. при многократно забавяне извършването на експертизата и/или изготвянето на експертното заключение.

(2) Отписването се извършва с решение на комисиите по чл. 19, ал. 1 и 2 .

Глава четвърта

УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ И ИЗПЛАЩАНЕ НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯТА НА ВЕЩИТЕ ЛИЦА

Чл. 24. Условието и редът за определяне възнагражденията на вещите лица се прилагат за експертизи, назначени по наказателни, граждански, административни и изпълнителни дела.

Чл. 25. Вещото лице има право на възнаграждение за извършената експертиза, както и направените разходи за използваните материали, консумативи, пособия, технически средства, машинно и компютърно време и други необходими разходи.

Чл. 26. (1) На вещото лице се заплащат и разходите за командироване съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с ПМС № 72 от 1986 г., (обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.; изм. и доп., бр. 21 от 1991 г., бр. 2 от 1994 г., бр. 62 от 1995 г., бр. 34 от 1997 г., бр. 40 от 1999 г., бр. 2 от 2008 г. и бр. 2 от 2011 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г., (обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 80 и 86 от 2004 г., бр. 36 и 96 от 2005 г., бр. 2 от 2006 г., бр. 23 и 98 от 2007 г., бр. 64 от 2008 г., бр. 10 от 2009 г., бр. 73 от 2010 г., бр. 19, 105 и 106 от 2011

г. и бр. 61 от 2012 г.).

(2) Пътни, дневни и квартирни пари се заплащат и за всяко явяване на вещото лице пред органа, назначил експертизата.

Чл. 27. При явяване на вещо лице и отлагане на делото по независещи от него причини на същото освен разходите се заплаща и възнаграждение в размер 15 лв.

Чл. 28. Когато за извършването на експертиза е определено вещо лице, което е служител на Министерството на вътрешните работи, органите, назначили експертизата, заплащат на министерството направените разходи за труд и консумативи и режийните разноски.

Чл. 29. (1) При определяне на възнагражденията органът, възложил експертизата, съобразява и преценява:

1. сложността и спецификата на поставените задачи;
2. компетентността и степента на квалификация на вещото лице;
3. времето, необходимо за извършване на експертизата;
4. обема на извършената работа;
5. необходимите разходи за извършването на експертизата, като употреба на материали, консумативи, използвани пособия, съоръжения и други;
6. други условия, оказващи влияние върху заплащането за извършената работа, в това число срочност на изпълнението, работа в почивни дни и национални празници.

(2) обстоятелствата по т. 3, 4, 5 и 6 се установяват от вещото лице със справка-декларация съгласно приложение № 2.

(3) Ако вещото лице не представи документи за разходите, те се заплащат по преценка на органа, назначил експертизата.

Чл. 30. (1) За отделните видове експертизи на вещото лице се определя възнаграждение съобразно действително отработените часове, както и направените разходи.

(2) Когато експертизата е изготвена от повече от едно вещо лице, възнаграждението по ал. 1 се заплаща на всяко едно от тях.

Чл. 31. (1) За всеки действително отработен час се заплаща възнаграждение в размер 5 лв.

(2) Броят на действително отработените часове се установява от справка-декларация

съгласно приложение № 2.

Чл. 32. (1) За особено сложни и специфични експертизи, извършени от висококвалифицирани вещи лица, възнаграждението може да бъде увеличено до 100 %.

(2) За експертизи, извършени в почивни дни и национални празници, възнаграждението може да бъде увеличено до 100 %.

Чл. 33. (1) Изготвената експертиза се представя заедно със справка-декларация, към която се прилагат документи за извършените разходи.

(2) Не се признават за разходи, освен за случаите по чл. 29, ал. 1, т. 6 - по преценка на органа, който я е назначил:

1. разходи за билет за самолет, освен когато командировката е в чужбина;
2. пътни разходи над 20 лв. в една посока без представяне на билет;
3. разходи за 1 нощувка над 35 лв.

(3) Ако прецени, че са налице основания да увеличи първоначално определеното възнаграждение, органът, възложил експертизата, определя окончателно възнаграждение.

(4) Ако вещото лице не представи справка-декларация или ако органът, възложил експертизата, прецени, че няма основание да увеличи възнаграждението, то остава в първоначално определения му размер.

Чл. 34. (1) Възнаграждението и разходите на вещото лице се изплащат от органа, който го е назначил.

(2) Изплатените суми са от депозит или от бюджета на органа, назначил експертизата.

(3) Първоначалното възнаграждение на вещото лице не се изплаща, ако органът, възложил експертизата, не приеме заключението.

(4) При наличие на основание по чл. 29, ал. 1 органът, назначил експертизата, може да промени размера на възнаграждението на вещото лице. За извършените корекции се посочват мотиви.

Чл. 35. (1) Когато експертизата е назначена по искане на страни, които не са освободени от заплащане на разноски, възнаграждението се определя предварително с първоначален депозит, който се внася по сметката на органа, назначил експертизата.

(2) По дела, по които страните са освободени от разноски, се определя първоначално възнаграждение в размер на предвидения минимум по чл. 30, ал. 1.

(3) Първоначално възнаграждение в минималния му размер може да се определи и в

случаите по ал. 1 по преценка на органа, възложил експертизата.

(4) Възнаграждение се определя и за устно допълнение към експертизата.

Чл. 36. Ако прецени, че са налице основания за намаляване на първоначално определеното възнаграждение, органът, възложил експертизата, определя окончателно възнаграждение.

Чл. 37. Пътните, дневните и квартирните пари, свързани с изготвяне на експертизата, се заплащат заедно с определеното възнаграждение от внесения депозит, съответно от сумите по бюджетната сметка.

Чл. 38. (1) Вещото лице започва дейността по извършване на експертизата, след като е внесен депозит за заплащане на труда му.

(2) Възнаграждението на вещото лице не може да се определя под условие или да се обвързва с изхода от решаването на делото.

Чл. 39. Висшият съдебен съвет осъществява контрол за изразходваните средства за изплащане на възнаграждения и необходимите разходи на вещите лица.

Глава пета

ЕТИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ПОВЕДЕНИЕ НА ВЕЩОТО ЛИЦЕ

Чл. 40. Вещото лице няма право да разпространява информацията за обстоятелствата, фактите и документите, които са му станали известни в хода на съдебната експертиза.

Чл. 41. При прекратяване на функциите си вещото лице не е освободено от задължението си да пази тайна, свързана с дейността му като вещо лице.

Чл. 42. Вещото лице е длъжно да извърши експертизата добросъвестно съобразно поставените му задачи, като използва съвременните постижения в съответната научна област.

Чл. 43. Вещото лице не може да приема каквито и да са подаръци, услуги, ангажиране по други дела, ангажиране за работа, услуги или консултации от страна по делото или нейни представители до приключване на делото.

Чл. 44. Вещото лице популяризира дейността си по начин и със средства, които дават вярна представа за неговата компетентност и възможностите на съответния вид експертиза.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Вещо лице" е специалист със специални знания и умения, включен в списък по чл. 398 от Закона за съдебната власт, както и специалист със специални знания и умения, което е назначено при условията на чл. 396, ал. 2 от Закона за съдебната власт.

2. "Необходими разходи" са разходите, използвани за материали, консумативи, съоръжения и други, без които експертизата не може да бъде изготвена.

3. "Действително отработен час" е времето за извършване на: оглед на обекти, събиране на образци за сравнително изследване, измерване, преглеждане на документи, справки в архиви, участие в назначени процесуални действия, експерименти, изследвания, анализи и други дейности, необходими за изготвяне на експертизата.

4. "Експертиза" е процесуално регламентирана дейност, извършвана по искане на компетентния орган от лица, които притежават специални знания за изследване на определени обекти или други обстоятелства, свързани с изясняването на определени обстоятелства.

5. "Образци за сравнително изследване" са еднородни материални обекти с обекта на изследване и се използват в хода на идентификационните експертизи за обосноваване наличието или липсата на тъждество на един обект със самия него.

6. "Специални знания" са тези знания, които отговарят едновременно на следните изисквания: не са юридически, с изключение на тези, които се отнасят до чуждестранно законодателство и практика; не са общоизвестни; получени са в резултат на теоретична подготовка и практически опит по определена научна дисциплина.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 403, ал. 1 от Закона за съдебната власт и отменя Наредба № 1 от 2008 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица (издадена от Висшия съдебен съвет, обн., ДВ, бр. 11 от 2008 г.; изм., бр. 98 от 2009 г. и бр. 83 от 2010 г.).

Приложение № 1

към чл. 7 и чл. 13, т. 1

Съдебни експертизи по класове и видове

1. Клас "Криминалистични експертизи"

Видове:

- 1.1. Криминалистични експертизи на писмени доказателства
- 1.2. Трасологични експертизи
- 1.3. Съдебно-балистични експертизи
- 1.4. Биометрични криминалистични експертизи

2. Клас "Съдебномедицински експертизи"

Видове:

- 2.1. Съдебномедицинска експертиза на труп
- 2.2. Съдебномедицинска експертиза на телесни повреди
- 2.3. Съдебномедицинска експертиза за установяване на родителския

произход

- 2.4. Съдебномедицинска експертиза за идентификация на човека
- 2.5. Съдебномедицинска експертиза по писмени данни
- 2.6. Съдебномедицинска експертиза за телесно здраве

3. Клас "Съдебна експертиза на психичното състояние"

Видове:

- 3.1. Съдебно-психиатрична експертиза
- 3.2. Съдебно-психологична експертиза
- 3.3. Съдебна психолого-психиатрична експертиза
- 3.4. Съдебна експертиза на психичното състояние по писмени данни

4. Клас "Съдебно-икономически експертизи"

Видове:

- 4.1. Съдебно-счетоводна експертиза
- 4.2. Съдебна финансово-икономическа експертиза
- 4.3. Съдебно-стокова експертиза

5. Клас "Съдебни инженерно-технически експертизи"

Видове:

- 5.1. Съдебна инженерно-техническа експертиза
- 5.2. Съдебна автотехническа експертиза
- 5.3. Съдебна инженерно-технологична експертиза
- 5.4. Съдебна компютърно-техническа експертиза
- 5.5. Съдебна строително-техническа експертиза
- 5.6. Съдебно-пожаротехническа експертиза

6. Клас "Съдебно-биологични експертизи"

Видове:

- 6.1. Съдебно-ботаническа експертиза
- 6.2. Съдебно-зоологическа експертиза
- 6.3. Съдебно-микробиологична експертиза
- 6.4. Съдебно-ентомологична експертиза

7. Клас "Експертизи на материали, вещества и изделия"

Видове:

- 7.1. Съдебно-химическа експертиза
- 7.2. Съдебно-физическа експертиза
- 7.3. Съдебна физико-химическа експертиза

8. Клас "Съдебни селскостопански експертизи"

Видове:

- 8.1. Съдебна ветеринарномедицинска експертиза
- 8.2. Съдебно-агротехническа експертиза

9. Клас "Съдебно-изкуствоведски експертизи"

10. Клас "Други съдебни експертизи"

Приложение № 2

към чл. 29, ал. 2 и чл. 31, ал. 2

СПРАВКА-ДЕКЛАРАЦИЯ

по чл. 29, ал. 2 и чл. 31, ал. 2 от Наредба № 3 от 2012 г. за вписването, квалификацията
и възнагражденията на вещите лица

от ..... ЕГН
.....,
пост. адр.
.....,

тел./факс ....., моб. ...., e-mail:
.....,

назначен за вещо лице по .....№ ..... /
.....Г.

на
.....СЪД

№	..... г.	(час)	Описание на извършената работа	Възнаграждение (лв.)	Разходи (лв.)		
	Дата	Време		на час	време сума	причина	сума
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
вс.							

--

всичко за изплащане ..... лв.						
по	сметка	№	.....,			КОД
.....,						
банка	.....,					КЛОИ
.....,						
или	от	депозитната	или	бюджетната	сметка	на
.....						
Известна ми е наказателната отговорност по чл. 313 НК.						
гр.			Вещо лице:			
дата:						
Приложение:						